

Z doświadczeń zagranicznych

Yuriy Veremiyenko

SEKTOR BANKOWY I SYSTEM GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW NA UKRAINIE^{*)}

Wstęp

Celem artykułu jest przedstawienie rozwoju i sytuacji sektora bankowego na Ukrainie oraz kształtu i roli w nim systemu gwarantowania depozytów. Zostanie poddany analizie stan sektora bankowego ze wskazaniem m.in. na etapy jego transformacji, wskaźniki rozwoju, aktualne problemy. Zostanie też przedstawiony system gwarantowania depozytów, a w szczególności jego status prawny, zakres funkcji gwarancyjnej, sposób i wysokość finansowania oraz dotychczasowe doświadczenia z działalności.

Sytuacja sektora bankowego na Ukrainie

System bankowy na Ukrainie jest dwustopniowy i tworzą go Narodowy Bank Ukrainy (NBU) oraz banki, które mogą funkcjonować jako banki uniwersalne lub specjalistyczne. Ukraiński system bankowy, zaczynając od przemian ustrojowych na początku lat 90., przeszedł następującą drogę rozwoju¹⁾:

^{*)} Autor jest słuchaczem Studiów Doktoranckich prowadzonych przez Kolegium Zarządzania i Finansów Szkoły Głównej Handlowej. W 2005 r. odbył praktykę w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym.

¹⁾ O.O. Zatwarska, *Teoretyczni osnovy strategii rozvytku bankivskoi systemy*, Finansy Ukrainy nr 4, 2002 r., s. 113.

- ❖ 1991–1992 – proces reorganizacji istniejących banków.
- ❖ 1993–1994 – masowe powstawanie małych, słabych kapitałowo banków. W ciągu roku zarejestrowano ich ponad sto.
- ❖ 1994–1996 – uzdrowienie i wzrost systemu bankowego. NBU wprowadził bardziej rygorystyczną kontrolę działalności banków. Przyczyniło się to do serii bankructw wśród banków. Zaczęły się pojawiać także banki zagraniczne.
- ❖ 1996–1998 – stabilizacja. Udało się „zdusić” hiperinflację. Wprowadzono nową jednostkę pieniężną – hrywnę (UAH)*. Stworzono podstawy dwupoziomowego systemu bankowego (dalej został on opisany).
- ❖ 1998–2000 – kryzys rosyjski negatywnie wpłynął na ukraińską gospodarkę. Dochodzi w tym czasie do znacznej dewaluacji waluty krajowej (w okresie sierpień – wrzesień 1998 r. 60% spadku wartości). Wzrosła również inflacja – kilkanaście procent. Większość banków uniknęła jednak poważnych strat z powodu kryzysu, który dotknął sektor realny gospodarki, nie wystąpiły bankructwa i likwidacje banków. Większe straty poniosły banki z udziałem kapitału rosyjskiego²⁾.

W pierwszym etapie transformacji sektora bankowego, który nastąpił po uzyskaniu suwerenności przez dawną republikę będącą częścią ZSRR (24 sierpnia 1991 r.), konieczne stało się przeprowadzenie odpowiednich zmian w sektorze finansowym. Przede wszystkim chodziło o przekształcenie banku narodowego republiki, będącego oddziałem banku centralnego Związku Radzieckiego, w niezależny bank centralny Ukrainy. Przeprowadzono również ponowną rejestrację działających banków, które masowo zaczęły powstawać na terytorium całego Związku Radzieckiego w wyniku wprowadzonych nowych przepisów pod koniec lat 80. Przepisy te umożliwiały otwieranie banków o różnych formach własności. W trakcie powtórnej rejestracji banków wydawano nową licencję. W rezultacie tego procesu zlikwidowano *stricte* rosyjskie banki. Działania te przede wszystkim miały na celu oddzielenie ukraińskiego sektora bankowego od rosyjskiego. Z ogólnej liczby 73 banków działających na początku 90 lat, połowa przypadała na banki rosyjskie³⁾.

Zgodnie z danymi NBU, od 1991 r. do 1994 r. (drugi etap) nastąpił gwałtowny wzrost liczby utworzonych banków. Liczba zarejestrowanych banków zwiększyła się w tym okresie z 76 do 228. Ten gwałtowny wzrost można tłumaczyć liberalną polityką NBU w sprawie wydawania pozwoleń na otwieranie nowych banków: ustanowienie na bardzo niskim poziomie wysokości wymaganego kapitału założycielskiego, brak kontroli źródeł pochodzenia środków przeznaczanych na kapitał założyciel-

²⁾ K. Kloc, *Ukraina i niektóre republiki azjatyckie*, [w:] *Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania*, red. M. Iwanicz-Drozdowska, PWE, Warszawa 2002, s. 191–192.

³⁾ K. Kloc, *Bankowskie systemy Ukrainy, Kirgystanu i Gruzji w 1991–1998 latach. Instytucjonalny analiz*, Studia i Analizy nr 179, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 1999, s. 15–16.

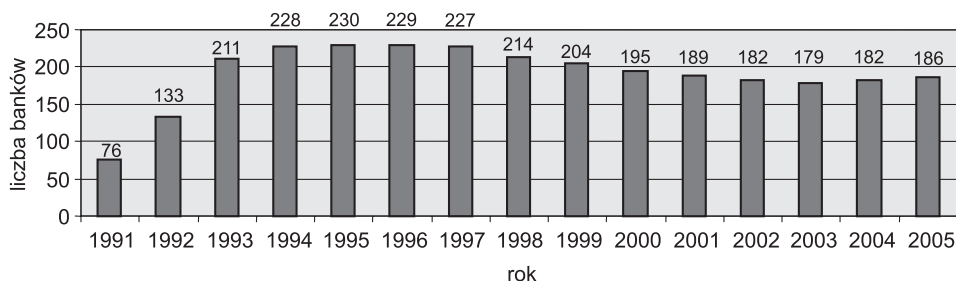
*) Wg stanu na 30 czerwca 2006 r. 1 UAH = 0,156 EUR.

ski, nieprzeprowadzanie na należytych poziomach analizy statutów i fachowości kadry kierowniczej⁴.

Przez całe lata 90. liczba banków pozostawała wyraźnie powyżej 200. Rekord został pobity w 1995 r.: 230 zarejestrowanych banków. Liberalna polityka licencjonowania banków pierwszej połowy lat 90. doprowadziła do funkcjonowania w sektorze bankowym sporej liczby małych i słabych banków. Od połowy lat 90. do końca dekady nastąpiła tendencja zmniejszania się ich liczby: w 1999 r. – zarejestrowane były 203 banki. Wpłynęła na to m.in. zmieniona na bardziej rygorystyczną polityka regulacji sektora bankowego przez NBU. W procesie licencjonowania wprowadzono nowe podwyższone standardy. Zastosowano podwyższone wymogi co do poziomu kapitału założycielskiego, zaczęto stosować procedurę weryfikacji pochodzenia środków finansowych, oceniano na podstawie dokumentów sytuację finansową założycieli oraz ich kompetencje. Żądano ponadto od banków przedłożenia statutu, biznes planu oraz prognozy działalności⁵. Większość banków, którym NBU odbierał licencję od tego czasu, nie spełniała wymogów minimalnego kapitału założycielskiego.

W latach 2000–2005 można także zaobserwować tendencję zmniejszania się liczby banków: z 195 w 2000 r. do 186 w 2005 r. Szczegółowe dane przedstawiono na rysunku 1 (dane według stanu na koniec roku).

Rys. 1. Liczba banków w latach 1991–2005 (zarejestrowanych)

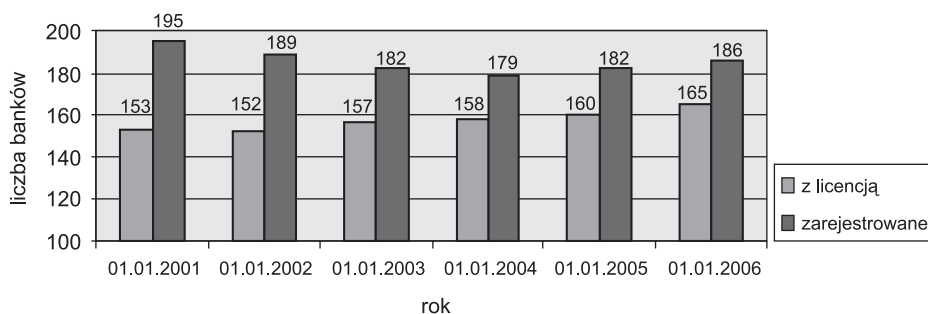
Źródło: dane NBU.

Z liczby banków zarejestrowanych tylko część miała licencje NBU na wykonywanie działalności bankowej. Według danych za lata 2001–2005 liczba rzeczywiście działających banków kształtowała się średnio na poziomie nieco ponad 150. O różnicy między liczbą banków zarejestrowanych a rzeczywiście działających decydują te banki,

⁴ K. Kloc, *System bankowy i nadzór bankowy na Ukrainie – skutki niespójnej polityki reform*, Studia i Analizy nr 226, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 2001, s. 6–7.

⁵ Tamże, s. 13–14.

Rys. 2. Liczba działających banków z licencją NBU oraz zarejestrowanych w okresie 2001–2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBU.

które znajdują się w procesie likwidacji lub zostały pozbawione licencji. Odebranie licencji nie powoduje od razu likwidacji banku. Po spełnieniu odpowiednich wymogów dany bank może znów powrócić do swej działalności. Dane dotyczące liczby banków posiadających licencję NBU przedstawiono na rysunku 2.

Według specjalizacji banki mogą funkcjonować jako oszczędnościowe, inwestycyjne, hipoteczne, rozliczeniowe⁶⁾. Jeżeli chodzi o formę prawno-organizacyjną to może to być: spółka akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółdzielnia⁷⁾. Najwięcej, jak wskazuje tabela 1, funkcjonuje banków w formie spółki akcyjnej, jest ich ok. 130.

Przez cały czas na Ukrainie działają dwa banki państwowe (*Ukreksimbank* oraz *Oszczadbank*), które pozostały nie sprywatyzowane w odróżnieniu od innych trzech banków państwowych (*Agroprombank*, *Ukrsocbank*, *Prominvestbank*) przekształconych w spółki akcyjne. Cała piątka na początku lat 90. stanowiła główny trzon systemu bankowego. Banki te powstały przed uzyskaniem przez Ukrainę suwerenności jako republikańskie oddziały państwowych banków branżowych w ZSRR, które specjalizowały się w konkretnych dziedzinach życia gospodarczego kraju⁸⁾.

Banki spółdzielcze, zgodnie z ustawą, tworzy się na zasadzie podziału terytorialnego i dzielą się na lokalne oraz centralny bank spółdzielczy. Lokalny bank spółdzielczy obowiązuje wymogi co do liczby członków, których musi posiadać co najmniej 50 osób. Członkami centralnego banku spółdzielczego są miejscowe banki. Do

⁶⁾ Art. 4 Zakon Ukrainy Pro banky i bankiwsku dijalist, 7 grudnia 2000 r.

⁷⁾ Tamże, art. 6.

⁸⁾ K. Kloc, *System bankowy i nadzór bankowy na Ukrainie – skutki niespójnej polityki reform*, Studia i Analizy nr 226, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 2001, s. 7–8.

Z doświadczeń zagranicznych

Tabela 1. Rodzaje banków i ich liczba w latach 2000–2005 (na koniec roku)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Banki ogółem (zarejestrowane)	195	189	182	179	182	186
Banki posiadające licencję NBU, a wśród nich:	154	153	157	157	160	165
● w formie spółki akcyjnej, w tym	137	136	136	133	132	132
– banki państwowe	2	2	2	2	2	2
● w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	17	17	20	24	28	32
● banki spółdzielcze	–	–	1	–	–	–
Banki z udziałem kapitału zagranicznego	31	21	20	19	19	23
<i>W tym z 100% kapitałem zagranicznym</i>	7	6	7	7	7	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBU.

jego zadań należy kontrola działalności banków lokalnych oraz zarządzanie funduszami tych banków.

Aktualne wymogi co do kapitału założycielskiego dla banków zależą od formy prawno-organizacyjnej oraz od wielkości obszaru terytorialnego, na którym bank działa⁹⁾:

- ❖ dla lokalnych banków spółdzielczych – 1 mln euro;
- ❖ dla komercyjnych banków prowadzących działalność w jednym okręgu (województwie) – 3 mln euro;
- ❖ dla komercyjnych banków prowadzących działalność na całym terytorium Ukrainy – 5 mln euro.

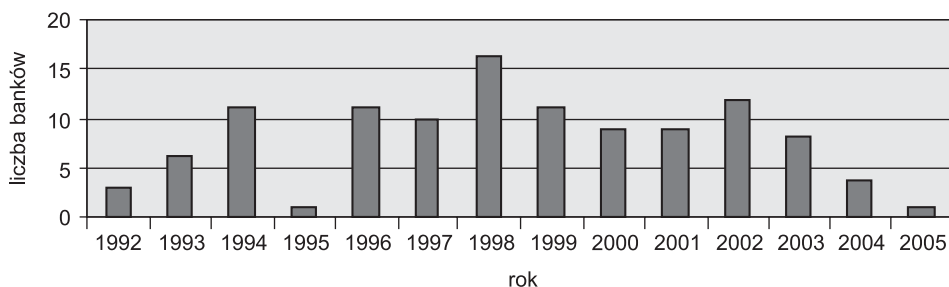
Za nieprzestrzeganie kapitałowych normatywów ostateczną sankcją NBU jest likwidacja oraz wyłączenie danego banku z państwowego rejestru banków. W latach 1991–2004 przeciętnie każdego roku miało miejsce ok. 10 takich przypadków. Szczegółowe informacje znajdują się na rysunku 3.

Na dzień 31.12.2005 wielkość aktywów ukraińskich banków wynosiła 213 878 mln UAH. Dwanaście największych banków¹⁰⁾, z ogólnej liczby 165, posiadało 123 501 mln UAH, czyli 58% wszystkich aktywów. Bank PEKAO S.A. (Ukraina) uplasował się na 104 miejscu z wartością aktywów na poziomie 214 mln UAH. Największy pod względem wielkości aktywów jest Privatbank (22 058 mln UAH). Dużymi bankami są również: Bank „Awal” (19 258 mln UAH), Prominvestbank (14 590 mln UAH),

⁹⁾ Art. 31 Zakon Ukrainy Pro banky i bankiwsku dijalnist, 7 grudnia 2000 r.

¹⁰⁾ Są to następujące banki: Privatbank, Bank „Awal”, Prominvestbank, Ukrsocbank, Ukrsibbank, Ukreksimbank, Oszczadban, Raiffeisen Bank Ukraina, Bank „Nadra”, Brokbiznesbank, Bank „Finansy i Kredit”, Ukrprombank.

Rys. 3. Liczba zlikwidowanych banków w latach 1992–2005

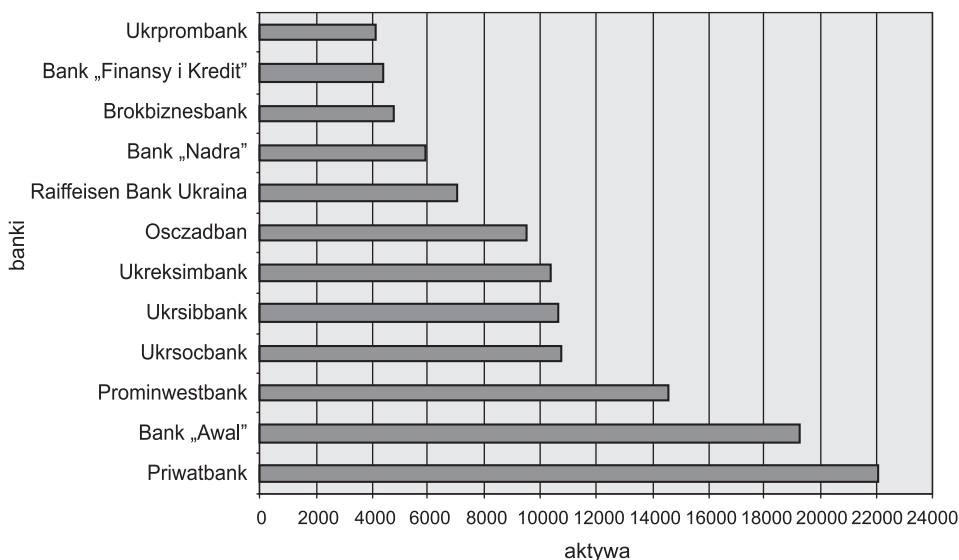

Źródło: dane NBU.

Ukrsocbank (10 762 mln UAH). Państwowy Oszczędnościowy Bank Ukrainy (Oszczadbank) znajduje się na siódmym miejscu (9515 mln UAH). Informacje dotyczące wartości aktywów całej dwunastki największych banków znajdują się na rysunku 4.

W latach 2000–2005 ukraiński sektor bankowy odnotował pięciokrotny wzrost swoich aktywów. Przez cały czas utrzymuje się wyraźny trend wzrostowy. Na po-

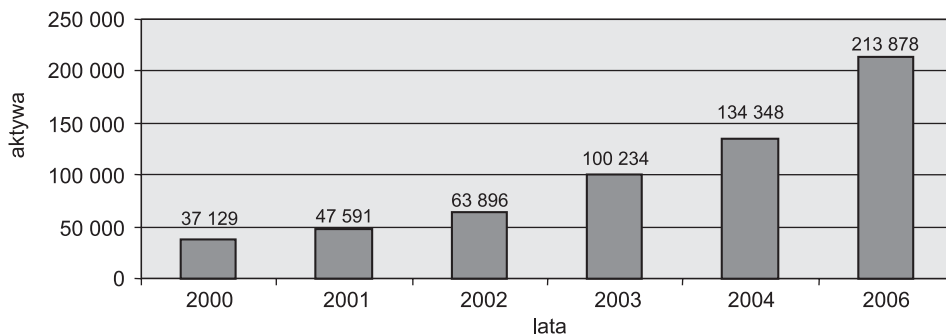
Rys. 4. lista 12 banków o największej wartości aktywów, stan na 31.12.2005 (w mln UAH)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBU.

Z doświadczeń zagranicznych

Rys. 5. Aktywa sektora bankowego w latach 2000–2005 (w mln UAH na koniec roku)

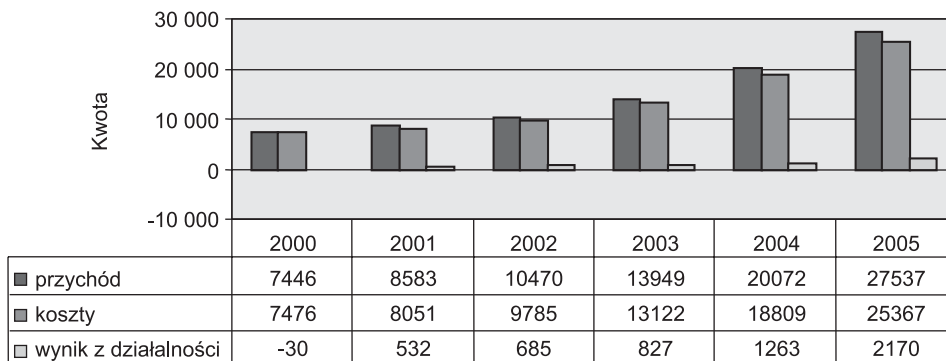

Źródło: dane NBU.

czętku tego okresu aktywa ogółem równały się sumie 37 129 mln UAH, a pod koniec okresu wyniosły 213 878 mln UAH. Szczegółowe dane zawarte są na rysunku 5.

W ww. okresie również wzrosły przychody finansowe (trzykrotny wzrost). W zbliżonym tempie wzrosły także koszty sektora bankowego. Po ujemnym w 2000 r. wyniku finansowym, kiedy sektor bankowy zanotował straty, w ciągu następnego pięciu lat udało się bankom generować dodatnie wyniki finansowe. Na dzień 31.12.2005 r. wynik finansowy wyniósł 2170 mln UAH. Szczegółowe dane zawarte są na rysunku 6.

Rys. 6. Wyniki działalności banków w latach 2000–2005 (w mln UAH na koniec roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBU.

Bezpieczny Bank

W jaki sposób wzrasta suma wkładów pozyskanych przez sektor bankowy od osób fizycznych oraz prawnych, przedstawia tabela 2 oraz rysunek 7. W połowie lat 90. pozyskanych było ok. 5 mld UAH, a w 2005 r. nastąpił ponaddwudziestokrotny wzrost, który wyniósł powyżej 130 mld UAH. Największe tempo wzrostu bazy depozytowej, łącznie w walucie krajowej jak i obcej, miało miejsce w okresie 2001–2005: wzrost z 25 mld UAH do 130 mld UAH. W latach 90. sektor bankowy nie cieszył się szczególnym zaufaniem ze strony obywateli, co demonstrowa niski poziom pozyskanych od nich depozytów. Obecnie, opierając się na przedstawionych wskaźnikach, można stwierdzić, że ukraiński sektor bankowy po latach stagnacji nareszcie zaczął uzyskiwać zaufanie ze strony deponentów, które jest „potrzebne mu jak powietrze” na drodze rozwoju. Jest to również przejaw rosnącego zaufania obywateli do krajowej waluty, która przez cały czas funkcjonowała w warunkach *dolaryzacji gospodarki*, gdzie dolar odgrywa znaczącą rolę w pieniężnych rozrachunkach krajowych¹¹⁾. War-

Tabela 2. Zobowiązania banków za wkłady pozyskane od osób fizycznych i prawnych w latach 1991–2005

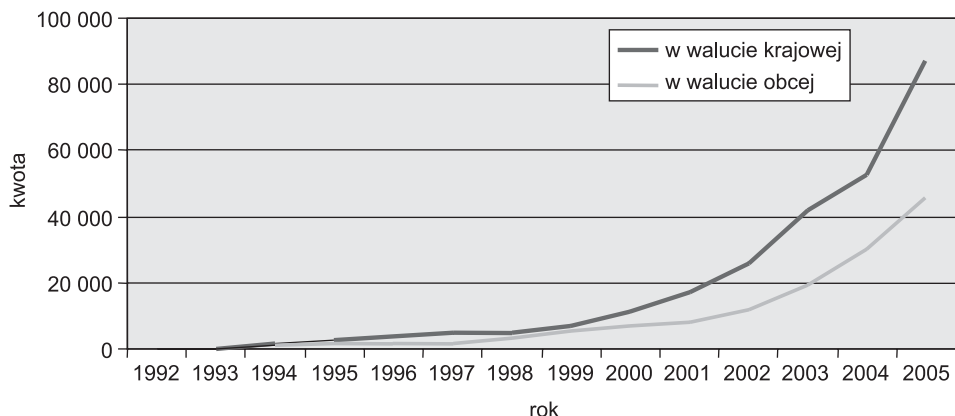
Rok	Środki finansowe pozyskane przez sektor bankowy od osób fizycznych i prawnych (mln UAH)		
	Razem	W walucie krajowej	W walucie obcej
1991	2	2	–
1992	20	18	2
1993	353	154	99
1994	2422	1401	1021
1995	4287	2710	1577
1996	5145	3583	1562
1997	6357	4685	1672
1998	8278	5046	3232
1999	12156	6830	5326
2000	18738	11551	7188
2001	25674	17393	8281
2002	37715	25636	12079
2003	61365	41794	19571
2004	82959	52759	30200
2005	132745	87198	45546

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBU.

¹¹⁾ Brak danych liczbowych.

Z doświadczeń zagranicznych

Rys. 7. Kształtowanie się ogólnej sumy depozytów w latach 1992–2005 (w mln UAH na koniec roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBU.

to podkreślić, iż przełomowy 2001 rok, pod względem wzrostu bazy depozytowej banków, jest rokiem powołania Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych (FGWOF), którego wpływu nie można nie doceniać.

Ukraiński sektor bankowy pozostaje mimo wszystko nadal sektorem słabym¹²⁾, mało dokapitalizowanym oraz rozdrobnionym. Choć do tej pory kryzys bankowy, jako zjawisko częściej upadłości banków oraz wycofywania na masową skalę depozytów przez deponentów, nie nastąpił – istnieją nadal podstawy, aby uważać, iż sektor bankowy znajduje się w sytuacji potencjalnego kryzysu. Oprócz wielkiego rozdrobnienia i słabej kapitalizacji, można wymienić dodatkowe przeszkody, które za tym przemawiają¹³⁾:

- ❖ Brak przejrzystości systemu gospodarczego. Problem polega na tym, że banki prowadzą rachunkowość zgodnie ze standardami, które stopniowo zbliżają się do standardów międzynarodowych, natomiast sektor przedsiębiorstw robi to według norm często nie odzwierciedlających ich rzeczywistego stanu finansowego. Prowadzić bankom operacje kredytowe w takich warunkach jest trudno. (System

¹²⁾ Można wyrazić to jako relację aktywów sektora do wartości PKB. W latach 2001–2005 PKB kształtował się w następujący sposób (w cenach realnych): 2001 r. – 204 109 mln UAH, 2002 r. – 225 810 mln UAH, 2003 r. – 267 344 mln UAH, 2004 r. – 345 113 mln UAH, 2005 r. – 418 529 mln UAH. W tym samym okresie aktywa sektora bankowego wynosiły: 2001 r. – 47 591 mln UAH, 2002 r. – 63 896 mln UAH, 2003 r. – 100 234 mln UAH, 2004 r. – 134 348 mln UAH, 2005 r. – 213 878 mln UAH.

¹³⁾ K. Kloc, *Ukraina i niektóre republiki azjatyckie* [w:] *Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania*, red. M. Iwanicz-Drozdowska, PWE, Warszawa 2002, s. 194–196.

bankowy rozpoczął przechodzenie na międzynarodowe standardy rachunkowości w 1998 r.¹⁴⁾).

- ❖ Brak zaufania społeczeństwa do sektora bankowego. Powoduje to, iż wciąż wysoki jest poziom oszczędności trzymany poza sektorem bankowym. Rokiem przełomowym, kiedy wartość depozytów zaczęła gwałtownie rosnąć, jest 2001 r. Jest to również rok powołania Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych, którego wpływ mógł mieć miejsce, chociaż niemożliwe jest określenie, w jakim stopniu.
- ❖ Wysoki udział kredytów wątpliwych i straconych w portfelach kredytowych banków, co przede wszystkim dotyczy byłych dużych banków państwowych.

Identyfikacja obecnych problemów oraz próba ich przewyciężenia miała miejsce w opracowanym przez NBU programie rozwoju systemu bankowego Ukrainy na lata 2003–2005. Wskazywał on na stopniowe polepszenie się kondycji sektora bankowego, ale jednocześnie przedstawił szereg nadal istniejących problemów, które hamują jego wzrost. Odnoszą się one zarówno do samego sektora bankowego, jak i do sfery leżącej poza nim. W samym sektorze bankowym wyróżnia się następujące problemy¹⁵⁾:

- ❖ niewystarczający poziom kapitału banków;
- ❖ brak w wielu bankach efektywnych metod zarządzania ryzykiem bankowym;
- ❖ niski poziom rentowności, który jest wynikiem z jednej strony słabej jakości aktywów, a z drugiej wysokiego poziomu kosztów;
- ❖ niewystarczająco efektywny nadzór bankowy, szczególnie w kwestii oceny ryzyka bankowego.

Dodatkowo występują problemy hamujące rozwój sektora bankowego, które mają szerszy charakter¹⁶⁾:

- ❖ niskie tempo transformacji i restrukturyzacji gospodarki;
- ❖ istnienie nacisków ze strony organów państwowych na niektóre banki, aby przeprowadzały operacje nieopłacalne dla nich z finansowego punktu widzenia;
- ❖ słaba przejrzystość finansowa dużej części podmiotów prowadzących działalność gospodarczą;
- ❖ słaba ochrona prawna wierzycieli.

Istniejące przeszkody hamują rozwój sektora bankowego, a co za tym idzie – nie jest on solidnym fundamentem dla rozwoju gospodarki. Odpowiedzią na niezadowa-

¹⁴⁾ A. Pszkit, *Ukraina [w:] Systemy gwarantowania depozytów w Polsce i na świecie*, red. W. Baka, BFG i PWE, Warszawa 2005, s. 287.

¹⁵⁾ Kompleksowa programa rozwytku bankiowskiej systemy Ukrainy na 2003–2005 r., NBU, s. 4.

¹⁶⁾ Tamże, s. 3.

lający stan sektora bankowego były określone w programie jego rozwoju następujące zadania, które miały go wzmocnić¹⁷⁾:

- ❖ podniesienie poziomu kapitałów banków;
- ❖ podniesienie jakości zarządzania w bankach; udoskonalenie systemu zarządzania ryzykiem bankowym;
- ❖ ulepszenie nadzoru nad systemem bankowym;
- ❖ prawne zagwarantowanie ochrony praw wierzycieli, osób składających depozyty, dłużników;
- ❖ wzbogacenie przez sektor bankowy oferty usług;
- ❖ przeciwdziałanie praniu brudnych pieniędzy;
- ❖ kontynuowanie procesu harmonizacji prawa wewnętrznego z prawem Unii Europejskiej oraz z rekomendacjami Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego.

System gwarantowania depozytów

Od momentu uzyskania suwerenności w 1991 r. aż do 2001 r. system gwarantowania depozytów na Ukrainie nie istniał. Prace nad projektem ustawy, która miała utworzyć Fundusz Gwarancyjny, prowadził bank centralny od 1995 r. Konieczność utworzenia takiej instytucji była wielokrotnie podkreślana, m.in. przez Prezydenta Ukrainy¹⁸⁾. W funkcjonowaniu Funduszu Gwarancyjnego widziano przede wszystkim sposób na odbudowę zaufania obywateli do sektora bankowego, co miało się przełożyć na wzrost depozytów bankowych. Walerij Ogijenko, z kierownictwa Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych, podkreśla w jednym ze swoich artykułów ważność istnienia takiej instytucji jako odbudowującej zaufanie deponentów. Wskazuje na negatywne doświadczenia społeczeństwa odnośnie do sektora bankowego, jakie one wyniosło z początku lat 90. Przechowywane bowiem przez ludzi depozyty w państwowym *Oszczadbanku* utraciły w wyniku hiperinflacji swoją rzeczywistą wartość i były *de facto* zamrożone i stracone. Był to ogromny cios zadany zarówno gospodarce, jak i „psychologii społeczeństwa”¹⁹⁾.

Przeciwnicy utworzenia Funduszu w latach 90. opowiadali się za późniejszym wprowadzeniem w życie instytucji gwarancyjnej, wskazując na zły stan finansowy w sektorze bankowym i możliwość wystąpienia kryzysu, co oczywiście mogło zdyskredytować tę instytucję. Stanowisko w tej sprawie zajęły również Bank Światowy oraz Międzynarodowy Fundusz Walutowy. One były również przeciwnie przedcze-

¹⁷⁾ Tamże, s. 6.

¹⁸⁾ A. Pszkit, *Ukraina* [w:] *Systemy gwarantowania depozytów w Polsce i na świecie*, red. W. Baka, BFG i PWE, Warszawa 2005, s. 290.

¹⁹⁾ W. Ogijenko, *Strachuwanie wkładów jak instrument zmicnienia bankiowskiej systemy Ukrainy*, Regionalna ekonomika nr 1, Instytut regionalnych dosłidzeń NAN Ukrainy, Lwiw, 2002 r., s. 244.

snemu utworzeniu Funduszu Gwarancyjnego. Argumentowały, iż konieczne jest uregulowanie na początku otoczenia prawnego, czyli przygotowanie nowej ustawy o banku centralnym oraz ustawy o bankach i działalności bankowej. Opowiadały się też za wcześniejszym uzdrowieniem wielkich banków²⁰. Po długich pracach nad ww. ustawami oraz ich ostatecznym uchwaleniu na przełomie lat 1999/2000 został utworzony w 2001 r. Fundusz Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych.

Dzisiaj system bankowy na Ukrainie, jak i w wielu innych krajach świata, jest bardziej stabilny m.in. dzięki istnieniu instytucji gwarantowania depozytów. Bezpośrednim celem instytucji gwarancyjnej jest ubezpieczenie depozytów złożonych przez osoby fizyczne i zagwarantowanie im zwrotu środków finansowych w przypadku bankructwa banku.

Istnienie systemu gwarantowania depozytów na Ukrainie reguluje ustawa z 20 września 2001 r. o Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych²¹. Fundusz jest niezależną państwową specjalistyczną strukturą działającą w sferze gwarantowania depozytów. Fundusz posiada osobowość prawną. Jest samodzielną ekonomicznie jednostką, nie nastawioną na zysk. Dwa razy w roku, według stanu na 1 stycznia i 1 lipca, Fundusz publikuje w oficjalnych środkach masowego przekazu sprawozdanie ze swej działalności. Raz w roku jego działalność bada niezależna firma audytorska, która jest wyznaczana zgodnie z decyzją Rady Administracyjnej. Fundusz ma obowiązek przedłożenia rocznego sprawozdania Radzie Ministrów oraz NBU. Roczne sprawozdanie jest publikowane w oficjalnych środkach masowego przekazu. Fundusz zobowiązany jest również informować NBU odnośnie do przestrzegania lub łamania przez banki przepisów ustawny o FGWOF.

Organami Funduszu są: Rada Administracyjna oraz Zarząd (ukr. *Wykonawcza dyrekcja*). Zarządzanie FGWOF ma charakter mieszany (publiczno-prywatny) – kierownictwo w takim modelu jest powierzone przedstawicielom zarówno strony publicznej, jak i prywatnej. Na Ukrainie organem nadzorczym, w którym zasiadają przedstawiciele strony publicznej i prywatnej, jest Rada Administracyjna. Działa ona w gronie liczącym 5 członków. Należy zaznaczyć, że strona publiczna ma procentowo większą reprezentację w Radzie, powołuje ona bowiem czterech z pięciu członków. Cały skład rady formuje się w następujący sposób²²:

❖ dwóch przedstawicieli ze strony Rady Ministrów Ukrainy;

²⁰ K. Kloc, *Bankowskie systemy Ukrainy, Gruzji i Kirgystanu i problema bankowskiego krizisa*, Studia i Analizy nr 236, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 2001, s. 52–54.

²¹ Zakon Ukrainy Pro Fond garantuwannia wkładiw fizycznych osib, 20 weresnia 2001 r. N 2740 – III. Przedstawione zostaną teoretyczne aspekty systemu gwarantowania depozytów według ukraińskiej ustawy o Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych z dnia 20 września 2001 r.

²² Art. 13 Zakon Ukrainy Pro Fond garantuwannia wkładiw fizycznych osib, 20 weresnia 2001 r.

Z doświadczeń zagranicznych

- ❖ dwóch – ze strony Narodowego Banku Ukrainy;
- ❖ jeden – Stowarzyszenie Banków Ukrainy²³⁾.

Kadencja członków Rady wynosi cztery lata i może być przedłużona o jeszcze jedną kadencję. Do zadań Rady należy koordynacja pracy Funduszu, kontrola i nadzór nad jego działalnością: zatwierdza tryb wypłaty wkładów osobom fizycznym; zatwierdza akty prawne wydane przez Fundusz; wykonuje nadzór nad działalnością Zarządu; podejmuje za porozumieniem z bankiem centralnym decyzję o ustanowieniu opłaty specjalnej, którą będą musiały wnieść banki-uczestnicy Funduszu (będzie o tym mowa w dalszej części artykułu); przyjmuje decyzję w sprawie podniesienia kwoty gwarantowanej; przyjmuje decyzję w sprawie przeniesienia banku-uczestnika Funduszu do kategorii uczestnika-tymczasowego²⁴⁾.

Drugim organem Funduszu jest Zarząd, który powołuje Rada Administracyjna. Do kompetencji tego organu należy m.in.: podejmuje decyzje o wypłacie depozytów w przypadku wystąpienia niedostępności depozytów; opracowuje oraz przedkłada do zatwierdzenia Radzie akty normatywne; ustanawia w porozumieniu z bankiem centralnym formy sprawozdawczości banków-uczestników oraz tryb ich przedłożenia Funduszowi; analizuje informacje dotyczące stanu finansowego banków-uczestników Funduszu; wnosi do rozpatrzenia przez Radę propozycję w sprawie przeniesienia banku-uczestnika do kategorii uczestnika tymczasowego²⁵⁾.

Uczestnikami Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych są banki, które są zarejestrowane w państwowym rejestrze banków, prowadzonym przez NBU, oraz posiadają licencję na prowadzenie działalności bankowej. Uczestnictwo w Funduszu wskazanych banków jest obowiązkowe oraz odpłatne. Włączenie banku do systemu gwarancyjnego następuje automatycznie po uzyskaniu licencji bankowej, a status uczestnika bank uzyskuje po opłaceniu pierwszej składki²⁶⁾. Do obowiązków banku-uczestnika należy m.in. przestrzeganie ekonomicznych normatywów ustanowionych przez NBU. Banki, które nie wykonują wskazanych normatywów oraz/lub którym NBU wstrzymał licencję, są przenoszone decyzją Rady Administracyjnej Funduszu do kategorii uczestnika tymczasowego²⁷⁾. W przypadku cofnięcia przez NBU licencji decyzją Rady Administracyjnej na wniosek NBU dokonuje się wykreślenia danego banku z listy uczestników (uczestników tymczasowych) Funduszu.

²³⁾ Stowarzyszenie banków Ukrainy (ukr. Asocjacja ukrinskyh bankiw) – jest niepaństwową, samorządną, dobrowolną, nienastawioną na zys organizacją, która zrzesza ukraińskie banki. Główny cel działalności – wspieranie rozwoju systemu bankowego na Ukrainie, reprezentacja interesów swoich członków przed organami państwa, ochrona praw banków.

²⁴⁾ Art. 14 ustawy o Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych.

²⁵⁾ Tamże, art. 18.

²⁶⁾ A. Pszkit, *Ukraina [w:] Systemy gwarantowania depozytów w Polsce i na świecie*, red. W. Baka, BFG i PWE, Warszawa 2005, s. 291.

²⁷⁾ Bank-uczestnik FGWOF przenosi się do kategorii uczestnika tymczasowego, gdy nie spełnia norm ostrożnościowych dotyczących na przykład wypłacalności, wymogów kapitałowych.

Dla deponentów oznacza to, że od tego momentu wszystkie nowo pozyskiwane środki przez ten bank już nie będą objęte gwarancjami Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych. Depozyty złożone do dnia wyłączenia banku z listy uczestników nadal są gwarantowane na tych samych warunkach. Fundusz jest zobowiązany dwa razy na rok, według stanu na 1 stycznia oraz 1 lipca, publikować w oficjalnych środkach masowego przekazu listę banków-uczestników (uczestników tymczasowych) Funduszu.

Każdy bank-uczestnik (uczestnik tymczasowy) jest zobowiązany umieszczać w swoich placówkach informację o systemie gwarantowania wkładów, podawać informację o depozytach, które są objęte gwarancjami, o wysokości sumy gwarantowanej, o warunkach i trybie wypłat środków objętych gwarancjami. Bank-uczestnik (uczestnik tymczasowy) powinien przedstawiać Funduszowi swoje sprawozdanie finansowe, opinię biegłych rewidentów oraz inne dokumenty i informacje potrzebne mu dla wykonania obowiązków nałożonych ustawą o FGWOF. Zarząd Funduszu ustala, w porozumieniu z NBU, formy sprawozdawczości banków-uczestników (uczestników tymczasowych) oraz tryb ich przedstawiania Funduszowi. Sprawozdania banków również mają być nadsyłane instytucji nadzorczej funkcjonującej w strukturach NBU²⁸⁾.

Fundusz gwarantuje każdemu deponentowi banku-uczestnika (uczestnika tymczasowego) zwrot depozytów, łącznie z odsetkami, w wysokości wykazanej na dzień niedostępności²⁹⁾ depozytu, ale nie więcej od kwoty określonej ustawą. Wysokość kwoty gwarantowanej może być podniesiona decyzją Rady Administracyjnej, która będzie przy podejmowaniu decyzji brała pod uwagę możliwości finansowe Funduszu.

W przypadku, gdy deponent posiada kilka depozytów w jednym banku, Fundusz gwarantuje ich łączną sumę, razem z podanymi powyżej odsetkami, ale nie więcej od obowiązującej kwoty gwarantowanej. Jeżeli deponent posiada wkłady w kilku bankach-uczestnikach Funduszu, które w wyniku reorganizacji połączyły się w jeden bank, to Fundusz na takich samych warunkach nadal gwarantuje te depozyty, ale tylko do końca obowiązywania umowy na wskazane depozyty. Środki pozyskane po reorganizacji banków gwarantowane są do łącznej ich sumy, ale nie więcej od obowiązującego limitu gwarancyjnego. Depozyty mniejsze od 1 hrywny nie są przez Fundusz wypłacane.

Wypłata depozytów w walucie zagranicznej odbywa się w walucie krajowej po przeliczeniu sumy wkładów według oficjalnego kursu NBU na dzień niedostępności wkładów.

²⁸⁾ Art. 69 ustawy o bankach i działalności bankowej – Bank centralny ustala dla banków formę sprawozdawczości, metodykę jej przeprowadzenia oraz terminy jej przedstawiania. Sprawozdania mają być co roku sprawdzane przez audytora, który posiada certyfikat NBU na przeprowadzanie kontroli sprawozdań finansowych banków.

²⁹⁾ Niedostępność wkładów – niemożliwość otrzymania wkładu przez deponenta zgodnie z umową, która następuje w dniu wyznaczenia likwidatora banku-uczestnika (tymczasowego uczestnika) Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych.

Z doświadczeń zagranicznych

Fundusz Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych stosuje wyłączenia pewnej grupy podmiotów, do której zalicza się:

- ❖ członków rady nadzorczej i zarządu;
- ❖ audytorów badających w ciągu ostatnich trzech lat sprawozdania banków;
- ❖ akcjonariuszy mających więcej niż 10% kapitału statutowego;
- ❖ deponentów, którzy dostali od banku korzystniejsze oprocentowanie oraz przywileje finansowe powodujące pogorszenie stanu finansowego banku³⁰⁾.

Listę deponentów, którzy mają prawo do odszkodowania ze strony Funduszu, przedstawia likwidator banku. W ciągu dwudziestu dni od dnia niedostępności wkładów musi on podać Funduszowi pełną listę podmiotów uprawnionych do odszkodowania oraz wykaz kwot gwarantowanych. Po otrzymaniu wskazanej listy Fundusz w ciągu miesiąca sprawdza informacje w niej zawarte oraz podejmuje decyzję dotyczącą wypłaty odszkodowania. W ciągu trzech dni roboczych od momentu podjęcia decyzji Fundusz zawiadamia deponentów poprzez środki masowego przekazu.

Wypłata środków gwarantowanych dokonuje się w gotówce lub poprzez przelew za pośrednictwem wyznaczonych banków-agentów i trwa trzy miesiące od dnia niedostępności wkładów. Całkowity okres starania się o zwrot kwoty gwarantowanej to trzy lata.

Kwota gwarantowana ma górną granicę. Jest to równowartość określona w walucie krajowej. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Funduszu z kwietnia 2005 r.³¹⁾ wartość środków gwarantowanych podniesiono do 5000 UAH³²⁾, a następnie rozporządzeniem z 31 stycznia 2006 r.³³⁾ – do 8000 UAH. Pierwotnie ustawa o FGWOF z 2001 r. określiła maksymalną wysokość kwoty gwarantowanej w wysokości 1200 UAH i przewidziała możliwość jej podniesienia decyzją Rady. Środki osobom poszkodowanym wypłaca się w walucie krajowej według kursu średniego z dnia ogłoszenia przez sąd upadłości banku.

Źródła finansowania Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych na Ukrainie są następujące:

- ❖ opłaty wstępne pobierane od banków-uczestników Funduszu; dana opłata pobierana jest w ciągu 30 dni od momentu uzyskania licencji na prowadzenie działalności bankowej i wynosi 1% zarejestrowanego kapitału statutowego banku;

³⁰⁾ Art. 4 ustawy o FGWOF. Brak szczegółów.

³¹⁾ Ryszennia administratywnoi rady Fondu garantuwannia wkładiw fizycznych osib wid 21 kwitnia 2005 r. Pro zbilszennia rozmiru widszkoduwaniania kosztiw za wkładamy.

³²⁾ Średni kurs walutowy hrywny w stosunku do dolara kształtował się w latach 1996–2005 w następujący sposób: 1996 r. – 182,95 UAH/100 USD; 1997 r. – 186,17 UAH/100 USD; 1998 r. – 244,95 UAH/100 USD; 1999 r. – 413,04 UAH/100 USD; 2000 r. – 544,02 UAH/100 USD; 2001 r. – 537,21 UAH/100 USD; 2002 r. – 532,66 UAH/100 USD; 2003 r. – 533,27 UAH/100 USD; 2004 r. – 531,92 UAH/100 USD; wd. 05.12.2005 r. – 505 UAH/100 USD. Dane NBU.

³³⁾ Ryszennia administratywnoi rady Fondu garantuwannia wkładiw fizycznych osib wid 31 sicznia 2006 r. Pro zbilszennia rozmiru widszkoduwaniania kosztiw za wkładamy.

- ❖ opłaty regularne pobierane od banków; obliczane są dwa razy do roku (31 grudnia oraz 30 czerwca) po 0,25% ogólnej sumy wkładów wraz z naliczonym odsetkami; środki te wpłacane są w każdym półroczu co kwartał w równych częściach; przy odprowadzaniu składki obowiązuje zasada *ex ante*;
 - ❖ opłaty specjalne; opłaty te mogą być ustanowione decyzją Rady Administracyjnej uzgodnioną z Narodowym Bankiem Ukrainy; ustanawia się je, jeżeli bieżące dochody Funduszu nie wystarczają mu na finansowanie działalności ustawowej; ogólna suma opłat specjalnych w danym roku może wynosić co najwyżej wartość rocznej regularnej opłaty;
 - ❖ środki finansowe wynoszące 20 milionów UAH, wniesione przez Narodowy Bank Ukrainy;
 - ❖ dochód uzyskany z inwestowania środków własnych Funduszu w rządowe papiery wartościowe;
 - ❖ kredyty z Rady Ministrów Ukrainy, Narodowego Banku Ukrainy, banków, zagranicznych wierzycieli; na pomoc finansową Rady Ministrów Fundusz może liczyć, jeżeli jego własne środki są niewystarczające, aby realizować jego funkcje. Pomoc finansowa z Rady Ministrów jest udzielana w formie pieniężnej lub formie rządowych papierów wartościowych i uwzględnia się ją w budżecie państwowym. Limit rocznego kredytu, na który może liczyć Fundusz w następnym roku, wynosi dziesięciokrotność jego wpływów finansowych ze strony banków, jakie zostały uzyskane w pierwszej połowie roku bieżącego. Fundusz kieruje wniosek w tej sprawie do Rady Ministrów i otrzymuje w ciągu miesiąca potwierdzenie o włączeniu do projektu budżetu na następny rok odpowiednich zapisów. Również Narodowy Bank Ukrainy może udzielić kredytu na pięć lat pod zastaw papierów wartościowych po cenie nie niższej od wskaźnika inflacji;
 - ❖ kary finansowe nałożone na banki za nieterminowość we wnoszeniu obowiązkowych opłat finansowych na rzecz Funduszu;
 - ❖ dochód z depozytów Funduszu ulokowanych w Narodowym Banku Ukrainy.
- Najistotniejsze z wymienionych źródeł finansowania FGWOF są opłaty wstępne oraz opłaty regularne pobierane od banków.

Fundusz Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych w stosunku do banków-uczestników może zastosować następujące sankcje:

- ❖ może przenieść dany bank do kategorii uczestnika tymczasowego;
- ❖ może wyłączyć bank z listy uczestników (tymczasowych uczestników);
- ❖ może wystąpić do NBU z wnioskiem o zastosowanie innych sankcji, jeżeli zostaną ujawnione okoliczności łamania przepisów ustawy.

Decyzja o przeniesieniu banku do kategorii uczestnika tymczasowego jest podejmowana przez Radę Administracyjną Funduszu na wniosek Zarządu. Może to nastąpić w przypadku nieprzestrzegania przez bank przepisów ustawy o Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych lub innych aktów prawnych. Decyzja taka jest przesyłana bankowi oraz NBU. Od momentu przeniesienia danego banku

Z doświadczeń zagranicznych

do kategorii uczestnika tymczasowego nowo pozyskane depozyty już nie są objęte gwarancją Funduszu. Od tych depozytów nie pobiera się składek. Bank jest zobowiązany umieścić w swoich oddziałach informację o tym, że został przeniesiony do kategorii uczestnika tymczasowego. Zawierając nowe umowy, przy otwieraniu depozytów, musi również powiadomić klientów o tym, że wkłady nie są objęte gwarancją Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych.

W przypadku cofnięcia licencji NBU na prowadzenie działalności bankowej lub zaprzestania przez bank prowadzenia operacji bankowej związanej z przyjmowaniem wkładów Fundusz ma prawo wyłączyć taki bank z listy uczestników (uczestników tymczasowych). Wszystkie wkłady deponentów, złożone w banku do dnia wyłączenia go z listy uczestników, są gwarantowane przez Fundusz na takich samych warunkach jak dotychczas.

Według stanu z dnia 27 kwietnia 2006 r. liczba banków-uczestników Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych wynosi 160. Na liście uczestników tymczasowych Funduszu znajdują się 4 banki³⁴⁾.

Według stanu z dnia 1 kwietnia 2006 r., ogólna suma środków finansowych zakumulowanych przez Fundusz Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych wynosi 704,06 mln UAH. W styczniu 2004 r. kwota ta wynosiła 242,8 mln UAH, a w styczniu 2005 r. – 407 mln UAH³⁵⁾.

Tabela 3. Lista banków przeniesionych do kategorii uczestników tymczasowych FGWOF (stan na 20.04.2006)

	Nr według rejestru	Nazwa banku	Data przeniesienia do kategorii uczestnika tymczasowego
1	162	Akcjonernyj komercyjnyj bank „Juneks”	26.02.2003
2	159	Akcjonernyj bank „Stołycznyj”	27.01.2004
3	098	Zakryte Akcjonerne Towarystwo „Ukraiński kredytnyj bank”	21.04.2005
4	157	Towarystwo z obmeżenoju widpowidalnistiu „Kyiwskij uniwersalnyj bank”	20.04.2006

Źródło: Fundusz Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych, www.fg.org.ua.

Fundusz Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych prowadzi obecnie wypłatę odszkodowań dla deponentów pięciu banków: **AKB „Rostok Bank”**, **AT „Nasz Bank”**, **AKB „OLBank”**, **AB „Allonż”**, **AKB „Premierbank”**. Tabela 4 przedstawia dane na temat sumy wypłaconych kwot gwarantowanych dla deponentów poszcze-

³⁴⁾ Dane Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych, www.fg.org.ua, z dnia 01.05.2006 r.

³⁵⁾ Tamże.

Tabela 4. Wyплаты przez FGWOF kwot gwarantowanych (01.04.2006)

	Data rozpoczęcia wypłat	Liczba deponentów, którzy odebrali pieniądze	%	Suma środków wypłaconych deponentom (tys. UAH)	%
AKB „Rostok Bank”	30.03.2004	303	39,4	1 058	94,2
AT „Nasz Bank”	01.12.2003	4 217	76,6	13 888	96,5
AKB „OLBank”	29.05.2003	215	5,4	543	92,1
AB „Allonż”	14.04.2005	366	85,9	1 616	90,7
AKB „Premierbank”	27.04.2005	3 980	69,9	15 419	96,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych.

gólnych banków oraz liczby osób, które odebrały wkłady. Dane odzwierciedlają stan faktyczny z 1 kwietnia 2006 r.

Podsumowanie

Ukraiński sektor bankowy od początku lat 90. znajduje się w stanie potencjalnego kryzysu bankowego. Był to sektor, i pozostaje nadal, rozdrobniony, z dużą liczbą małych i słabych banków (powyżej 200), słabo dokapitalizowany, z niskim poziomem pozyskanych depozytów, działający w niestabilnym otoczeniu prawnym. Poważny kryzys bankowy, w rozumieniu masowych upadłości i bankructw banków oraz powszechnego wycofywania przez społeczeństwo oszczędności, na Ukrainie jednak nie wystąpił.

Wskaźniki finansowe sektora bankowego za ostatnie pięć lat wykazują poprawę jego kondycji. Aktywa bankowe, przychody oraz wyniki finansowe zaczęły stabilnie wzrastać. Zaczęły również wzrastać pozyskane od ludności depozyty, co może świadczyć o rosnącym zaufaniu społeczeństwa do banków. Można to uważać za jeden z najważniejszych sukcesów uwzględniając nieufne nastawienie społeczeństwa ukraińskiego do banków, które wynika z przykrych doświadczeń wyniesionych z czasów transformacji ustrojowej. W stopniowej odbudowie zaufania odegrało w jakiejś mierze utworzenie w 2001 roku Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych, który gwarantuje obecnie deponentom kwotę pieniężną złożoną w banku w wysokości 8 000 UAH. Na obecnym etapie rozwoju bankowości na Ukrainie sprawa powołania instytucji gwarancyjnej była ważnym wydarzeniem, ponieważ odbudowując zaufanie publiczne stwarza warunki jego trwałego rozwoju. Dzięki niemu banki uzyskują zdolność pozyskania oszczędności gospodarstw domowych, których duża część jest trzymana poza bankami.

Bibliografia

- K. Kloc, *Bankowskie systemy Ukrainy, Gruzji i Kirgystana i problema bankowskiego krzysisa*, Studia i Analizy nr 236, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 2001. (K. Kloc, *Банковские системы Украины, Грузии и Кыргызстана и проблема банковского кризиса*, Studia i Analizy nr 236, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 2001).
- K. Kloc, *System bankowy i nadzór bankowy na Ukrainie – skutki niespójnej polityki reform*, Studia i Analizy nr 226, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 2001.
- K. Kloc, *Bankowskie systemy Ukrainy, Kirgystana i Gruzji w 1991–1998 latach. Instytucjonalnyj analiz*, Studia i Analizy nr 179, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 1999. (К. Клѐц, *Банковские системы Украины, Кыргызстана и Грузии в 1991–1998 годах. Институциональный анализ*, Studia i Analizy nr 179, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE, Warszawa 1999).
- Kompleksowa programa rozwytku bankiwskiej systemy Ukrainy na 2003–2005 r., NBU. (Комплексна програма розвитку банківської системи України на 2003–2005 роки., НБУ).
- K. Kloc, *Ukraina i niektóre republiki azjatyckie [w:] Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania*, red. M. Iwanicz-Drozdowska, PWE, Warszawa 2002.
- W. Ogijenko, *Strachuwaniania wkładow jak instrument zmniejszenia bankiwskiej systemy Ukrainy*, Regionalna ekonomika nr 1, Instytut regionalnych doslidzeń NAN Ukrainy, Lwiv, 2002 r. (В. Огієнко, *Страховання вкладів як інструмент зменшення банківської системи України*, Регіональна економіка № 1, Інститут регіональних досліджень НАН України, Львів, , 2002).
- Riszennia administratywnoi rady Fondu gwarantuwannia wkładow fizycznych osob wid 21 kwitnia 2005 r. Pro zbilszennia rozmiru widszkoduwaniania kosztów za wkładow. (Рішення адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 21 квітня 2005 року N38 Про збільшення розміру відшкодування коштів за вкладами).
- Riszennia administratywnoi rady Fondu gwarantuwannia wkładow fizycznych osob wid 31 sicznia 2006 r. Pro zbilszennia rozmiru widszkoduwaniania kosztów za wkładow. (Рішення адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 31 січня 2006 року N 43 Про збільшення розміру відшкодування коштів за вкладами.)
- A. Pszkit, *Ukraina [w:] Systemy gwarantowania depozytów w Polsce i na świecie*, red. W. Baka, BFG i PWE, Warszawa 2005.
- O.O. Zatwarska, *Teoretyczni osnovy strategii rozwytku bankiwskiej systemy*, Finansy Ukrainy nr 4, 2002 r. (О.О. Затварська, *Теоретичні основи стратегії розвитку банківської системи*, Фінанси України № 4 2002 року).
- Zakon Ukrainy Pro Fond gwarantuwannia wkładow fizycznych osob, 20 weresnia 2001 r. (Закону України Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, 20 вересня 2001 року N 2740 – III).
- Zakon Ukrainy Pro banky i bankiwsku dijálnist, 7 grudnia 2000 r. (Закон України Про банки і банківську діяльність, 7 грудня 2000 року, N 2121-III).
- Dane pozyskane ze stron internetowych Narodowego Banku Ukrainy (www.bank.gov.ua) oraz Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych (www.fg.org.ua).
-
-

